

NYERE DANSKE ILLUSTRATORER

AF H. S. HENDRIKSEN

ANLEDNINGEN til nærværende Artikel er en Udstilling: »Moderne danske Illustrationer I«, der var samlet ved Forening for Boghaandværks Medlemsmøde i Marts 1926, og som vakte en Del Interesse, ogsaa da den senere blev offentlig tilgængelig paa Det kongelige Bibliotek. Som Romertallet efter Titlen antyder, var den tænkt som den første i en Række, hvor man vilde forsøge at samle Kunstnerne i Grupper efter de Ligner — Principper eller Stilarter — der har været bestemmende for deres Arbejde. Blandt andet for at begrænse Stoffet følger denne Oversigt Udstillingen, selvom der ogsaa omtales enkelte Bøger, som ikke var fremlagt her.

Skal man forklare, hvorledes Materialet er begrænset, maa man først pege paa, at der ikke er medtaget Illustrationer i Blade, Tidsskrifter eller lignende tilbagevendende Tryksager, men kun rene Bogillustrationer. Hvad det tidsmæssige angaar, viser det sig, at den ældste Bog stammer fra 1903, at der i det hele kun findes meget faa Bøger fra før 1910, og at Hovedmængden bærer Aarstal, der ligger mellem 1915 og 1926. For saa vidt maa det lidt vanskeligt definerbare Udtryk »moderne«

vel siges at være forsvarligt brugt i Udstillingens Titel. Men da der mangler adskillige yngre Illustratorer, ligger der fra Arrangørens Side noget mere i dette Udtryk. Som ovenfor nævnt, var denne Udstilling tænkt som en Begyndelse, omfattende en Gruppe af yngre Kunstnere, der, upaavirkede af danske Forængere, søger at bryde nye Veje.

Der var heller ikke medtaget Bøger, hvor Kunstnerens Medvirken indskrænker sig til Omslaget, eller hvor den nærmest er af dekorativ Art, og man kan derfor foruden Fortsættelser med andre Bogillustratorer haabe paa Udstillinger med Titler som »Omslagsbøger«, »Bogens dekorative Udstyr«, »Merkantile Tryksager« osv., lovende os et endnu fyldigere Indtryk af, hvad yngre Kunstnere har tilført dansk Boghaandværk af nyt.

Ser man den omtalte Udstillings Navneliste igennem, falder det naturligt at dele den i to Grupper, den ene indeholdende Kunstnere, der hovedsageligt giver sig af med Tegning til Reproduktion — det være sig nu i sort og hvidt eller i Farve — og en anden med mere deciderede Malere, der kun lejlighedsvis optræder som Illustratorer. Blandt de sidste træffer vi straks saa udprægede Malere, og saa udpræget moderne Malere, kan man trøstigt sige, som *Wilh. Lundstrøm* og *Karl Larsen*. Disse var ganske vist kun repræsenterede med en enkelt, ikke videre betydelig Tegning hver i det lille Hefte »Jubelbryg«, som *Turborg Fabrikker* udsendte ved sit 50-Aars Jubilæum i 1923. Af nyere Folk var her ogsaa *Margrethe Levy* repræsenteret med en Tegning efter det morsomme Billede »Skovtur«, men iøvrigt viste der sig ikke nogen ny stor Soldat til Illustratorenes Hær.

Beste kaster sig i lange Stød gennem det kolde Vand.

„Naar det er varmt, hader jeg mit Legeme. Ikke dets egen Glød i Blodet og Musklerne, som jeg elsker mere for hver Dag. Men den anmasende paatrængende Hede! hvor jeg hader den! Den gør min kullige, rene Hud hed og klæbrig! Det er ikke menneskeligt og dog saa borgerligt at svede! At gøre mig umenneskelig, i det mindste gør jeg mig dyrisk!“ Hun kaster sig omkring, grebet af en Strøm fra en kold Kilde arbejder hun sig videre.

„Mit Legeme, som sander her, som svæver her, som lever her, tællere omsluttet end af Luften, saligere forsikret om sin Tilværelse. Jeg hæver den ene Arm højt op over den rindende Flod, idet den anden i en stor Bue omfavner det strøm-mende Vand; den er helt brun, vokser i Lyset og er smukkere end alt andet, jeg kender.“

Hun vender sig om paa Ryggen og lader sig drive af Vandet, idet hun styrer med lette Bevægelser. Solstråler falder over Fladen. Hvor de

Axel Salto.

Efter Leonhard: Beate og den store Pan.

Lundstrøms og Karl Larsens Udstillingskammerat *Axel Salto* har derimod en betydelig Illustrationsvirksomhed bag sig. I Løbet af 1918 udkom der ikke mindre end fire Værker, ledsagede af Billeder fra hans Haand og spændende over Felter lige fra Brorsons »Psalmer« til Ovids »Elskovskunsten«. Om Illustrering i gammeldags Forstand er her egentlig ikke Tale; Billederne følger sig sjældent saaledes til det typografiske Udstyr, at Bogen føles som en Enhed. I Reglen bruger han helsides Billeder, der ikke tager noget Hensyn til den overfor staaende Side. Uden at

Himlen, trods de grusomst' Bølger,
Himlen er min Anker-Grund.
Gaaer det over alle Bredde,
GUD skal nok sin Sandhed redde,
Efter Trængsels Midnat følger
Trøstens klare Morgen-Stund.
Himlen, trods de grusomst' Bølger,
Himlen er min Anker-Grund.

Himmell! giør mig stærk i Striden,
Dig til Døden troe og huld,
Ja, naar Kiød og Blod vil skrekkes.
Og min Aand i Korset svækkes,
Achl! saa hielp, at Prøve-Tiden
Bliver dobbelt Seyer-fuld.
Himmell! giør mig stærk i Striden,
Dig til Døden troe og huld.

Axel Salto.

Efter Brorsons Psalmer.

gaa Salto for nær som Bogkunstner kan man vist godt sige, at Billedet af den svømmende eller rettere oven paa Vandet flydende Beate bliver komplet uforstaaeligt, naar det ses i Sammenhæng med den modstaaende Side. Billederne virker nærmest som ledsagende Enkelblade, der giver Udtryk for den Stemning, Digterens Ord har fremkaldt hos Kunstneren. I de fleste Tilfælde har Salto da ogsaa benyttet en anden Teknik end Bogtrykkets, idet han har gjort sine Tegninger paa den litografiske Sten, og Aftrykkene kan da enten være klistret ind paa Bogens

Axel Salto.

Efter Ovids Elskovskunsten.

Blade (Ovid: »Elskovskunsten«) eller trykt for sig selv paa Bogens Papir (Ovid: »Forvandlingerne« eller Vignetterne i Brorsons Psalmer). Gengivelserne opnaar naturligvis herved en større Originalitet, idet det er Kunstnerens egen Tegning paa Stenen, der trykker, og et Undertryk af en kraftig farvet Tone under Billederne (som i »Forvandlingerne«) forhøjer ofte den kunstneriske Virkning; men man tvinges næsten til at ønske Skridtet gjort helt ud og Billederne leverede i en Mappe for sig, saa meget mere som det Sammenspil, man plejer at forlange mellem Bogens Tekst og dens Billeder, ikke synes at have interesseret Kunstneren; Bogen maa ofte vendes, for at Billederne skal give

Mening; den benyttede Skrift knuser tit Tegningernes spinkle Streg, hvis lidt tilfældige eller skitsemaessige Karakter ogsaa daarligt harmonerer med noget saa fast og regelmæssigt som de skaarne Typer. Selvom der maaske findes megen nedarvet, overflødig Autoritetstro indenfor Haandværket, er det ikke altid rigtigt at gaa mod de gennem Slægtled indvundne Erfaringer. Noget lignende kan siges om de Illustrationer, hvormed *Sig. Swane* har ledsaget sin egen Digtsamling »Skyer« (1912). De

Sigurd Swane.
Efter Sig. Swane: Skyer.

figurlige Tegninger, hvoraf en Del er meget smukke i deres Bevægelse og Følelse, klæder som oftest ikke de lyst virkende Verssider.

Den »Hilsen til Johs. V. Jensen«, som en Kreds af hans Venner sendte ham 1923 i Bogform, har ogsaa givet *Alb. Naur* Lejlighed til at forsøge sig som Illustrator, men ganske vist kun med en ret ubetydelig Landskabsfrise, der intet siger om hans Evner i denne Retning. En Maler som den lidt ældre *Aksel Jørgensen*, hvis Billeder fra de unge Aar viser saa stort Kendskab til og udmærket Forstaaelse af den jævne københavnske Borger og Arbejder, af Gadens forskellige Typer og Natlivets mer eller mindre forhutlede Skikkelser, og som i sin Virksomhed som Træskærer ofte har naaet det ypperlige i sine kraftige, snart realistiske, snart fantastiske Blade, synes derimod som skabt til Illu-

Aksel Jørgensen.
Efter Chr. Engelstoft: Svig og List.

strator af sine samtidiges Bøger. I 1909 træffer vi da ogsaa en Del af hans Træsnit i Jens Pedersens Bog »Hjerter«, og samme Aar har han gennemillustreret Chr. Engelstofts »Svig og List« med fortrinlige i Pen og Blyant udførte Tegninger, som giver et dels rørende, dels afskrækkende Indtryk af det Liv, der leves i en københavnsk Lejekaserne. Mærkeligt nok er der ingen Forlægger, der har haft Brug for ham, før han i 1921 tegner til Bergstrøm »En haard Negl«; men nu er Tegningerne gjort med en underlig urolig, vibrerende Streg, der ikke staar godt til Bogens Sats, og det er, som om den Stil eller Måner, der her søges strengt gennemført, har ødelagt Karakteriserings-evnen.

En Kunstner, der ligesom Aksel Jørgensen kender sin By og det Liv, dens arbejdende Befolkning lever, er *Magnus Bengtsson*; men det er nok saa meget Livet paa Arbejdspladsen, i Fabrikken eller paa Værftet, der har fanget hans Interesse. Om det er Vilh. Bergstrøm, der har skrevet Versene til Bengtssons Tegninger i »Stempler og Hjul« (1911), eller det er denne, der har tegnet til Bergstrøms Vers, kan jo være ret ligegyldigt, men her, hvor vi taler om Illustre-

Aksel Jørgensen.
Originaltræsnit fra Jens Pedersen: Hjerter.

Aksel Jørgensen.

Fra Vilh. Bergstrøm: En haard Negl.

ring, bør vi vel antage det sidste. De store Billeder, der desværre daarligt lader sig gengive her, er gjort med stor realistisk Kraft, og Skønheden i Motivet, hvad enten dette nu stammer fra en Fabrik, et Værft eller et lignende Arbejds-

Magnus Bengtsson.

Fra Bergstrøm: De fortabtes Hus.

søger den til Dagligbrug, er opfattet og gengivet paa en forfriskende ny Maade. Ikke uden Grund er det ham, der har tegnet Hovedmængden af Billederne i den ovenfor omtalte »Jubelbryg«, visende, hvorledes Øllet bliver til paa det store Bryggeri. Det er blot mærkeligt, at ikke flere af vore store industrielle Virksomheder har haft fat i ham til Illustrering af de Festskrifter, der stadig udgives. Tegninger i hans Karakter vilde dog være langt at foretrække for de opretoucherede Fotografier af Fabrikinteriører og lignende, der nu som oftest opfylder saadanne Bøger og giver et i Reglen falskt og dødt Indtryk af Livet slige Steder. Til en anden af Bergstrøms Bøger »De fortabtes Hus« (1923) har Bengtsson ligeledes tegnet Billederne eller rettere Vignetter med københavnske Typer.

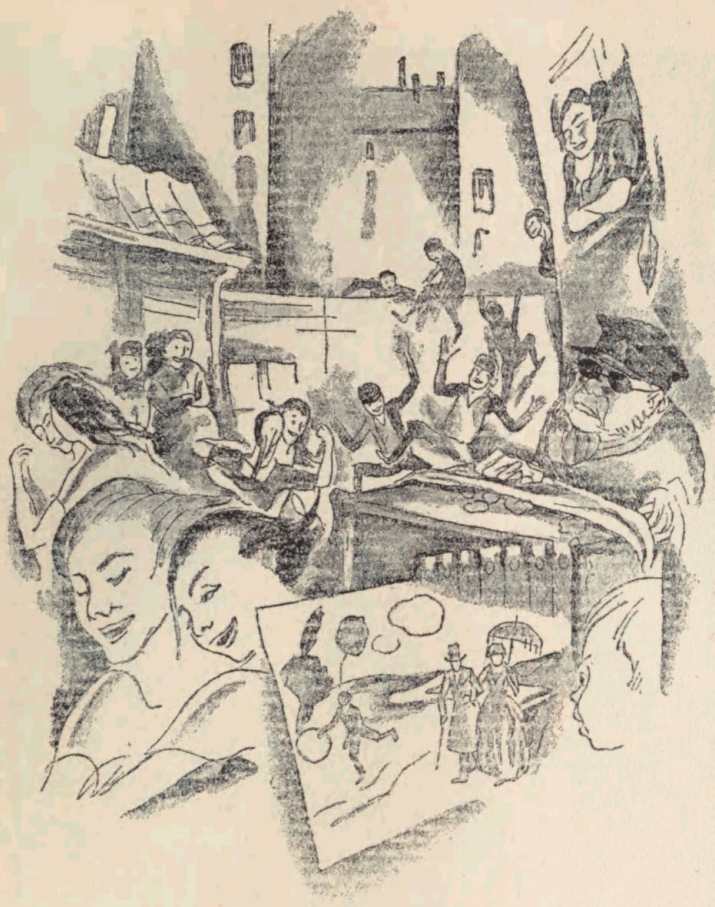
To saa udprægede og i Dagspressen stærkt brugte Tegnere som *Carl Jensen* og *Anton Hansen* har fundet mærkværdig liden Anvendelse til Bogillustration. Af den første kan nævnes den privat trykte »Stambog«, en Anthologi med Digte, forsynet

Magnus Bengtsson.

Efter Vilh. Bergström: Stempler og Hjul.

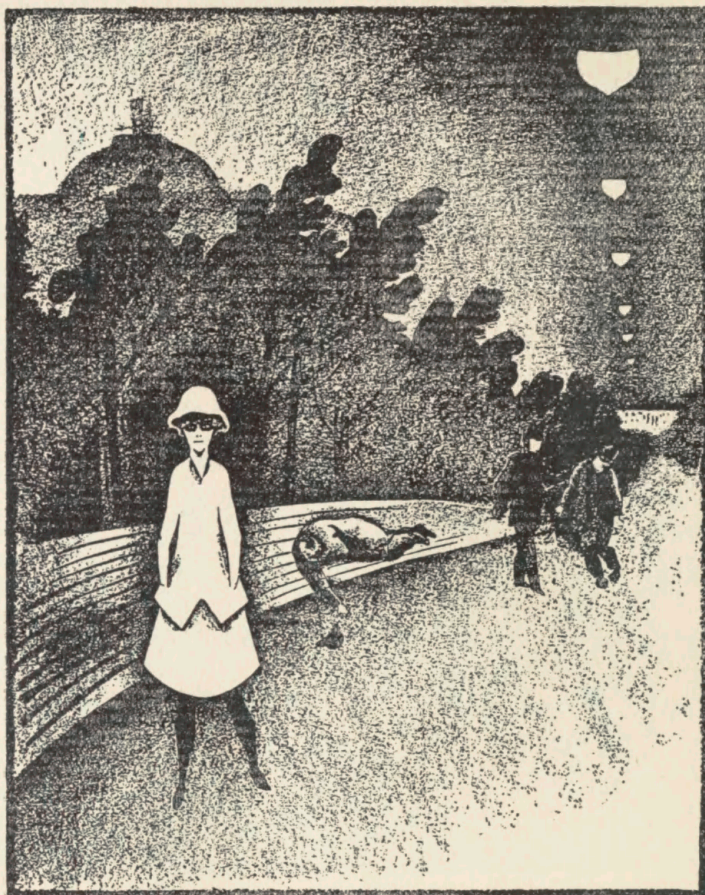
med hans landskabelige Litografier, der dog ikke slutter sig til Teksten, samt hans Tegninger til Tom Kristensens »Mirakler« (1922). Men heri er der i hvert Fald to gode Billeder, af en noget futuristisk Karakter ganske vist, men Meningen bliver klar, naar

Carl Jensen.

Efter Tom Kristensen: Mirakler.

man læser de Vers, de skal illustrere. Cunard-Hjørnet i Nyhavn giver et udmærket Indtryk af den Uhygge, der staar ud af dette Kvarter her midt i København; om Dagen synes det os saa morsomt, hyggeligt og smaastadsagtigt med alle de gamle Gavlhuse

Anton Hansen.
Efter Anton Hansen: Kristianiabilleder.

*Anton Hansen.
Efter „Akershus“.*

ud mod Kanalen, men af og til ser man forsvinde i Kælderbeværtningerne en Person, som bringer Tanken hen paa de store Havnebyers Hajer og fortæller om det Liv, der udfoldes om Aftenen. Eller Billedet med de til Lirekassen dansende Børn! Ja, Axel Nygaards Billede med lignende Motiv i »Rosa« er yndefuldere, men er dette ikke rigtigere, mere københavnsk Baggaard?

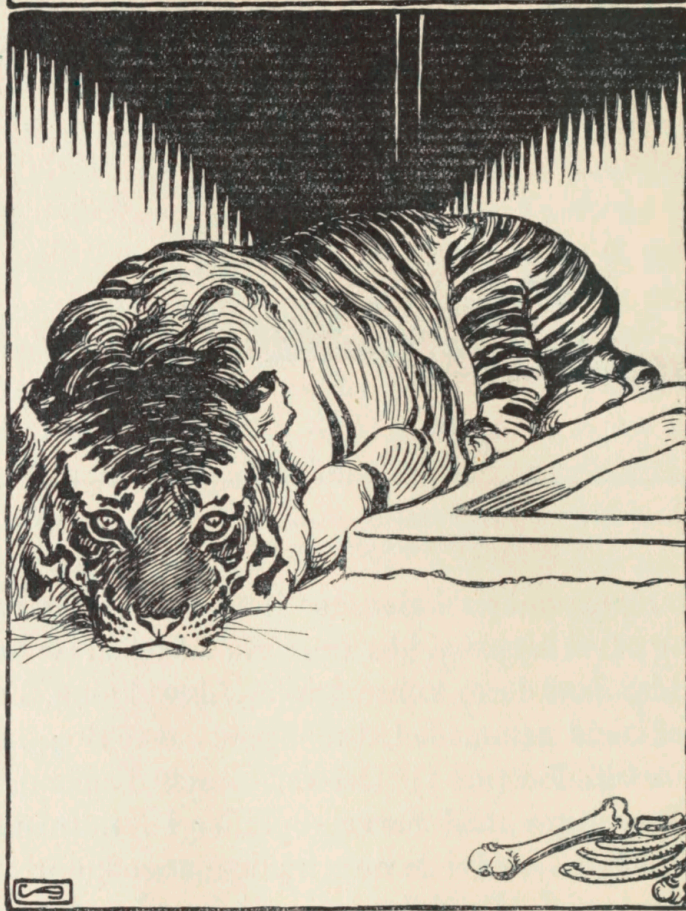
Anton Hansen har først naaet at blive den store Mand i Oslo. »Kristianiabilleder« (1922), der bærer hans Navn paa Titelbladet, er en Billedbog med Tekst af forskellige Forfattere, og i »Akershus« (1923) er det maaske ogsaa Billederne, der har givet Stødet til den historiske Beskrivelse af den gamle Fæstning. Hans Billeder er ogsaa gode, gjort i en Kridtmanér, der passer udmærket til Tekstsiden, og som staar godt paa Papiret, og de er saa ram-mende, at man forstaar, Nordmændene har annekteret den fremmede Kunstner. Bedst som Bog betragtet er vel nok »Akershus«, hvor Forbilledernes historiske Karakter ikke giver Kunstneren Anledning til megen Modernisme. Til Gengæld boltrer han sig langt friere og morsommere i »Kristiania-Billeder«. I Bertel Budtz-Müllers Skuespil »Blændværket« (1923), tilegnet Trotzky og Lenin og udkommet i Odense, synes han at være paa mere ukendt Grund med sine Billeder, der bærer Underskrifter som »Skøgenes Dans«, »Paa Skøgemarkedet« og lignende. Tuschtegningerne er daarligt gengivne, som udrensede Autotypier, saa de kommer til at virke ubehageligt udklippede. Her er saavist ingen Grund til at hovre over Nordmændene; forhaabentlig betyder det ikke, at han kun kan hos dem. Det vil nu vise sig, om hans Virksomhed ved Tidsskriftet »Clarté« kan udvikle ham til den satiriske Tegner, hvis Kridt virker voldsommere end Forfatterens Pen.

Valdemar Andersen.
Efter Louis Levy: Børnerim.

Fyldigst repræsenteret i det her omtalte Udvalg var *Vald. Andersen* og *Axel Nygaard*, idet over Halvdelen af de udstillede Bøger skyldte dem deres kunstneriske Udsmykning. Fra Vald. Andersens Haand stammede Udstillingens ældste Bog, endnu fra Nordisk Forlags Tid (1903). Det var Gustav Esmanns Børnebog »Ibs Rævejagt« med Farvelitografier i Kridtmanér, ikke væsensforskellig — synes vi da nu — fra de mange kulørte Børnebøger, der udgjorde Højdepunkterne i vor Barndoms Kunstnydelse. Man kender dog allerede her Vald. Andersens levende Streg, og det er ikke usandsynligt, at man dengang har følt det som noget nyt. I de nærmest følgende Aar har det nysammen-sluttede Gyldendals Boghandel, Nordisk Forlag benyttet Kunst-

TIGEREN

Vald. Andersen.
Fra Kai Holberg: Zoologisk Have.

BISONEN

Vald. Andersen.
Fra Kai Holberg: Zoologisk Have.

neren en Del, selvom det ikke just er store Opgaver, der bydes ham. Her kan nævnes Louis Levys »Børnerim« (1904) med den bekendte »Sørens Far har Penge«, Jakob Knudsens »For Livets Skyld« (1905) med et fra Vald. Andersens Side ikke helt lykkedes Forsøg paa at skildre Livet paa Landet og en Børnebog af Olga Ott med Farvelitografier, som han selv har gjort færdige paa Stenen. En større Opgave faar han dog, Illustreringen af Topelius »Feltlægens Historier« og »Fra det høje Nord«; men det har aabenbart ikke passet for ham. Den gamle Finnes haarde og barske Skildringer har Vald. Andersen ikke formaaet at give billedlig Form. Hvor det er lykkedes bedst, minder de for meget om Edelfeldts prægtige Billeder til »Fänrik Ståls Sägner«, men uden at naa disse i Storhed.

Det er ikke saaledes at forstaa, at han ikke kan give Udtryk for Kraft og Storhed. Fra de samme Aar stammer hans Illustrering af Kai Holbergs Digte, »Zoologisk Have«. Alle maa sikkert indrømme, at der er Storhed og Følelse i Skildringen af Tigeren eller Bisonen; men den er omsat i en mere dekorativ Form. Den krasse Realisme, som formodentlig har været ønskelig til Folkeudgaven af Topelius, har ligget Kunstneren for fjærnt.

Ogsaa for andre Forlag har Vald. Andersen virket i dette Aarhundredets første Decennium. For det Schuboeske Forlag har han saaledes tegnet til »Absalons By« af Holger Rützebeck, Tegninger i Pen, der er benyttet, saa at Billederne minder om gamle Træsnit, samt Friser og Vignetter til to af Elith Reumerts Bøger. Han har en sjælden Evne til at anvende forskellige Stilarter og Metoder, men altid moderne og dekorativt og saaledes, at man kender Vald. Andersen derigennem. Han benyttes

da ogsaa til Illustrering af Bøger, der udgives mere i Reklameøjemed. Nævnes kan f. Eks. Carlsberg-Bryggeriernes »Mindebog om Emil Chr. Hansen«,

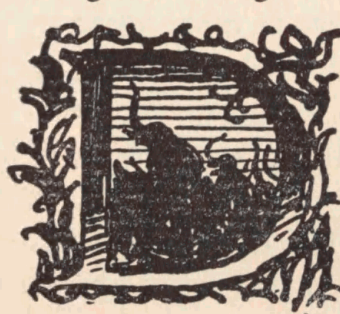

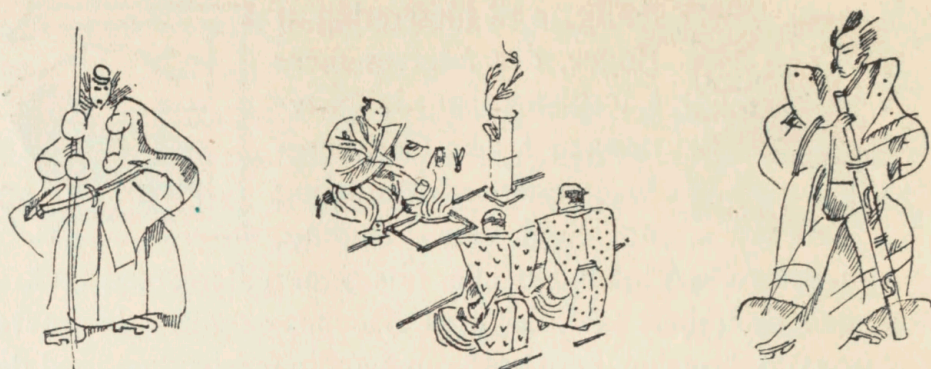
Dorph-Petersens Vinhandels lille, hos Simon Bernstein trykte Bog med Bödtchers »Mødet med Bacchus« og fra de senere Aar (1921) Schovelins Festskrift om Landmandsbanken med de udmærkede og morsomt varierede Friser og Vignetter. I det hele glider han mere bort fra Illustrering i den gammeldags Forstand, hvor Billedet staar som en Helhed for sig, og indfører sin Ledsagelse af Teksten i Form af Friser, Initialer eller Vignetter. Og ser man, hvad han har ydet af Billeder f. Eks. til Johs. V. Jensens Skrifter, synes denne Form ogsaa langt at foretrække. Til »Kongens Fald« (1913) har han saaledes udført en Del helsides Billeder paa en underlig, urolig Tegnevis, der ikke giver noget Tidsbillede eller noget af Bogens Stemning, medens de smaa Initialer til »Myter«, »Skovene« og »Eksotiske Noveller« (»Skrifter«, 1916) med deres ofte ganske diminutive, figurlige eller landskabelige Dekoration synes at give meget, meget mere, ligesom

de i kunstnerisk Henseende, i Ynde og fast Komposition staar

Vald. Andersen.
Fire Initialer
efter Johs. V. Jensen:
Skrifter.

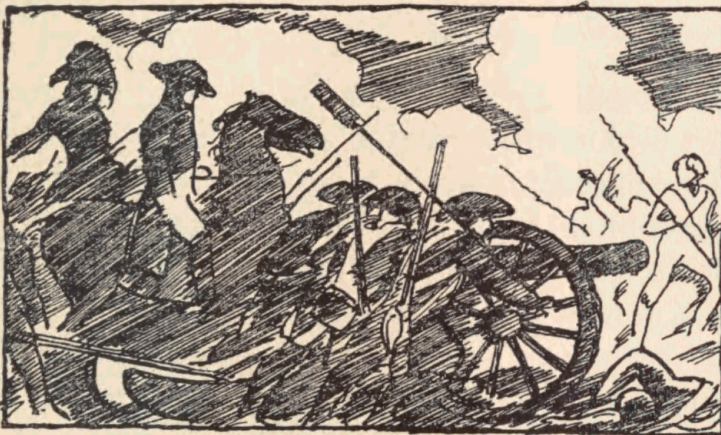

Vald. Andersen.

Fra Okakura Kakuzo: Te-Bogen.

langt over de store Tegninger. Han er noget af en Tusindkunstner og mestrer det litografiske Kridt, Farven og Pennen lige godt. Hans smaa Vignetter til Okakura Kakuzo »Te-Bogen« (Haases Forlag, 1925) er lette og graciøse, og naar man véd, de er gjort paa tyndt kinesisk Papir, maa man beundre den Haand, der kan føre Pennen saa jongløragtig — let og dog fast — over dette vanskelige Underlag. For Martins Forlag har han tegnet til vidt forskellige Bøger; til Pepys' »Dagbøger« og til flere af Bindene i »Dansk Bogsamling« — som Poul Martin Møllers udvalgte Skrifter og de to Bind med Blichers Noveller og Digte — har han tegnet de morsomt varierede Friser og Vignetter. Bedre endnu er dog hans Tegninger til Forlagets nys paabegyndte Udgave af Carlyles »Den franske Revolution«. De lover ham en Revanche for hans Ungdoms Uheld med Topelius.

Vald. Andersen er dog først og fremmest den dekorative Maler, og hans bedste Arbejder paa Bogkunstens Omraade maa vel nok søges blandt de kulørte Omslag, af hvilke han har ud-

Vald. Andersen.
Efter Carlyle: Den franske Revolution.

Axel Nygaard.

Efter Casanovas galante Ungdomseventyr.

ført en lang Række navnlig til Pios Forlag. Disse falder udenfor vort Emne; men et Arbejde fra hans Haand, gjort i Farve, har vi dog heldigvis Lov til at nævne her, selvom denne Omtale desværre ikke kan ledsages af selve Billederne. Det er den af Hasselbalchs Forlag besørgede Udgave af den evig unge »Robinson Crusoe«, dennegang i en ny Oversættelse af Johs. Buchholtz. Er Oversættelsen god, saa er Vald. Andersens Akvareller dertil — fortræffeligt

udført i Litografi — det ikke mindre. Her har han forstaaet at faa alt det med, som kan sætte Fantasi i Sving hos Børnene. Skulde ikke disse fantasifulde, farveprægtige Billeder kunne opvække deres Interesse for den stakkels Robinson og deres Glæde ved hans Fremgang i Dyd, Dygtighed og Velstand, er det saavist ikke Kunstnerens Skyld.

Axel Nygaard staar i mange Henseender Vald. Andersen nær, i Emnevalg, i Dygtighed og i den Ynde, han formaar at iklæde sine Fremstillinger. Det er mest V. Pios Forlag, som har forstaaet at drage Nytte af hans Talent; men Udstillingens første af ham illustrerede Bog »Casanovas galante Ungdomseventyr« (1908) kom paa et andet Forlag, der aabenbart ikke kunde gennemføre Foretagendet. I hvert Fald overgik Bogen til et andet

den glade hyrde

Axel Nygaard.
Efter „Tolv gamle Julerim“.

Forlag igen, der udstyrede den med et nyt Omslag, der bærer Titlen: »En Kvindeforfører. Casanovas galante Ungdomsæventyr. Galante Oplevelser. Med en Mængde Illustrationer«. Samtidig er Omslaget forsynet med nogle gyselige Randtegninger, forjættende for det Publikum, der søger Smaagadernes mere blandede Boghandeler. Derfor har Axel Nygaard dog intet Ansvar. Hans Illustrationer er holdt nær til Emnet, og selvom de langt fra alle er gode, — navnlig er der nogle slemme Kvindefigurer deri — fornemmer man dog allerede her hans lette og elegante Genre.

I 1916 synes han at være opdaget af Pios Forlag, der første Gang benytter ham som Illustrator af de af Kai Friis-Møller udgivne »Tolv gamle Julerim«. Billederne er holdt i gammel

Axel Nygaard.

Fra Keller: Klæder skaber Folk.

Træsnitmanér, og Digtenes naive og trods Emnet gemytlige Tone er udmærket ramt. Der er Stemning af Aarets største Fest over Tegningerne, et straalende Humør, som dog aldrig virker blasfemisk. Man mindes Breughel, man tænker nu bag efter maaske paa Jais Nielsen; det er dog helt igennem Axel Nygaard selv, der er Fader til disse Mesterværker i det smaa.

I Aarene herefter udstyrer han en stor Række af Forlagets Bøger, deriblandt Serien »Vignetbøger«, snart kun med rent dekorative Friser og Vignetter, snart med Initialer med nydelige Scener, der hentyder til Ka-

pitlernes Indhold. Stilen er forskellig, eftersom det er Boccaccios »Falken«, Meisling »Græske Idyller«, Rob. Neiiendams »Johanne Luise Heiberg« eller Seedorffs Vers, der skal tegnes til; men Nygaard formaar altid at passe sin livlige og udtryksfulde Streg herefter, saa hans Præg hviler derpaa. Rococco-Tidens elegante, lette, livsglade Mennesker skulde Nygaard synes som skabt til at skildre, og da Forlaget fik den Idé at udgive en dansk Oversættelse af »Fredmans Epistler«, svarende til de moderne svenske Udgaver, laa det lige for at betro Nygaard denne Opgave.

Illustrationerne fremtræder kun som Vignetter over og under Epistlerne, men de er gjort som i en Leg, med et drastisk Humør og en Karakteriseringsevne, saa i hvert Fald ingen Dansk vil være i Tvivl om, at disse Personer virkelig er Bellmans Omgangsvenner.

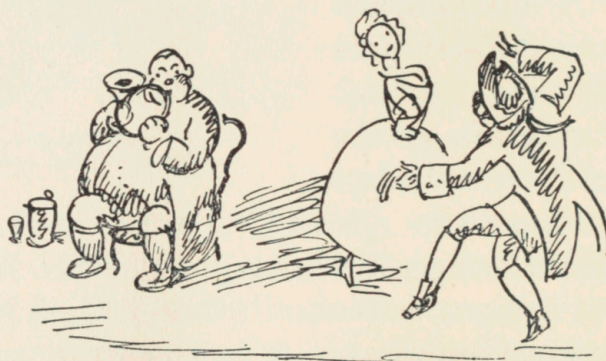
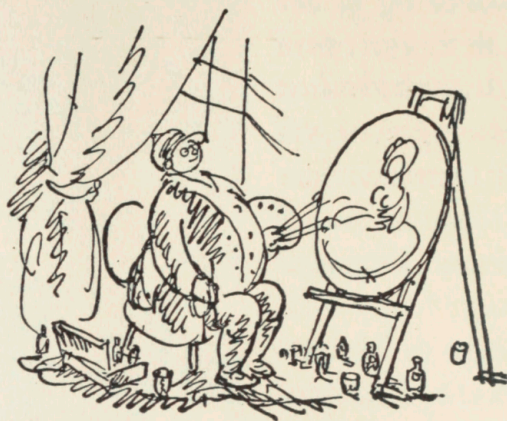
Til det af Levin & Munksgaard udgivne Eventyr for Bogenvenner, »Maculaturalia« af Jul. R. Haarhaus, har Axel Nygaard tegnet morsomme helsides Tegninger, for Henrik Koppels Forlag Friserne til Josef Petersens »Euryale« i en moderne Tillempning af gamle græske Figurer og til Martins Forlags

nye »Dansk Bogsamling« Friser til Wessels Skrifter og de fortrinlige Titellindramninger til Holbergs Komedier. Med meget smaa Midler, i Ansigterne kun to Prikker til Øjne, fire Streger til Mund, Næse og Øjenbryn — som man tegner for smaa Børn — karakteriserer han hver enkelt Figur, saa vi genkender Holbergs Personer. Det hele er kun tænkt som en Spøg, en dekorativ Indramning af Komediernes Titler; der er ikke lagt samme Arbejde heri som i Marstrands eller Tegners Holbergtegninger, og dog kan man trøstigt nævne dem i samme Aandedrag som disse.

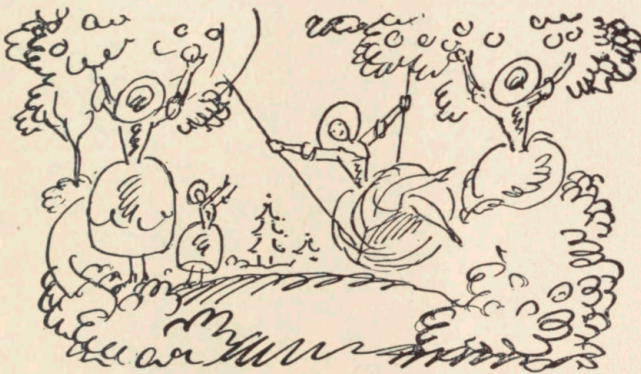

Axel Nygaard.

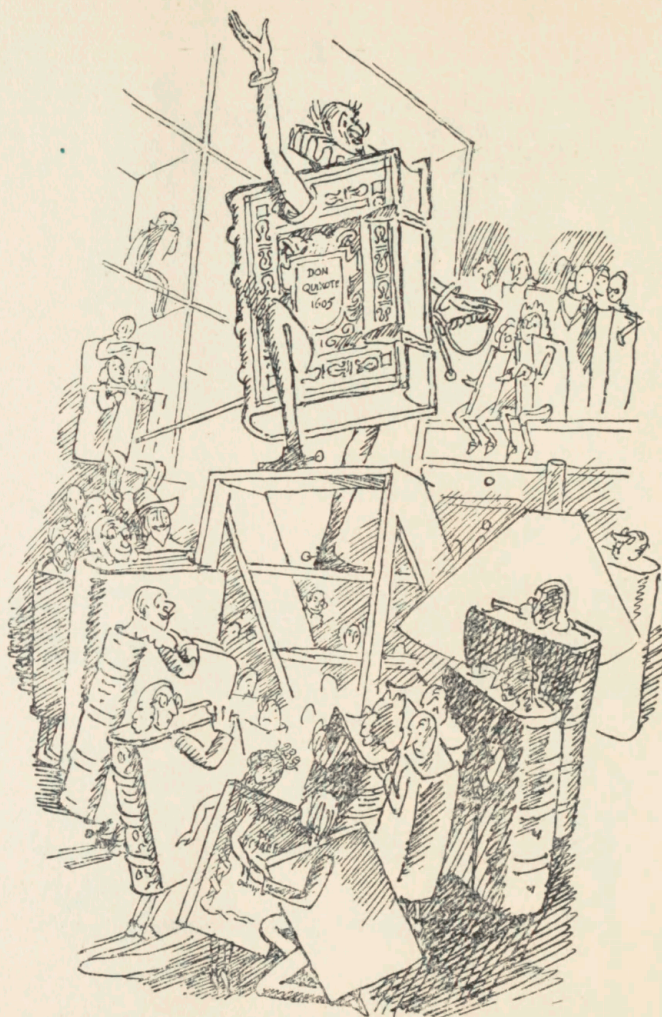
Fra Keller: Klæder skaber Folk.

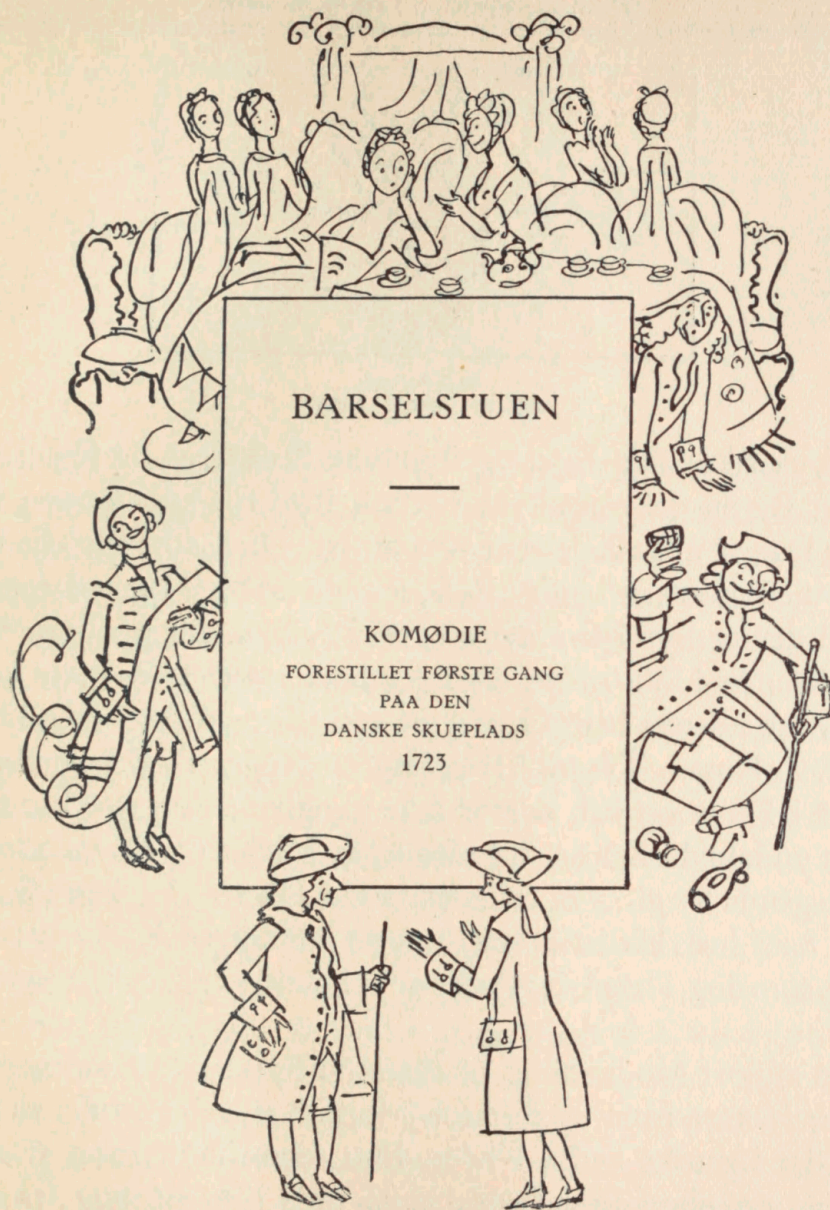
Axel Nygaard.
Fra Fredmans Epistler.

Axel Nygaard.
Fra Fredmans Epistler.

Axel Nygaard.
Fra Jul. R. Haarhaus: Maculaturalia.

BARSELSTUEN

KOMØDIE

FORESTILLET FØRSTE GANG

PAA DEN

DANSKE SKUEPLADS

1723

Axel Nygaard.
Fra Holbergs Komedier.

Axel Nygaard.

Fra Josef Petersen: Euryale.

Nygaard er dog først og fremmest Kenderen og Skildrerens af sin By og dens moderne Liv, og ikke for intet bruges han hver Dag til at indlede et af vore største Dagblades aktuelle Rubrik med sine smaa hastige Rids, som de færreste Læsere maaske, hvad der er Synd for deres egen Skyld, skænker nogen Opmærksomhed. Vil man i sin Reol have staaende en mere varig Prøve paa denne hans Genre, saa anskaffe man Axel Juels Digt-cyclus »Rosa«. Til en Afveksling er Nygaards Billeder hertil gjort i Farve og kan derfor ikke gengives; men her har man hans yndefulde Kunst, der med smaa Midler og tilsyneladende saa legende let giver et rammende Udtryk for det, han vil skildre: Axel Juels lille letsindige — meget letsindige — Københavnerinde, som dog, i hvad der saa hænder hende, »er sød, ikke sandt«.

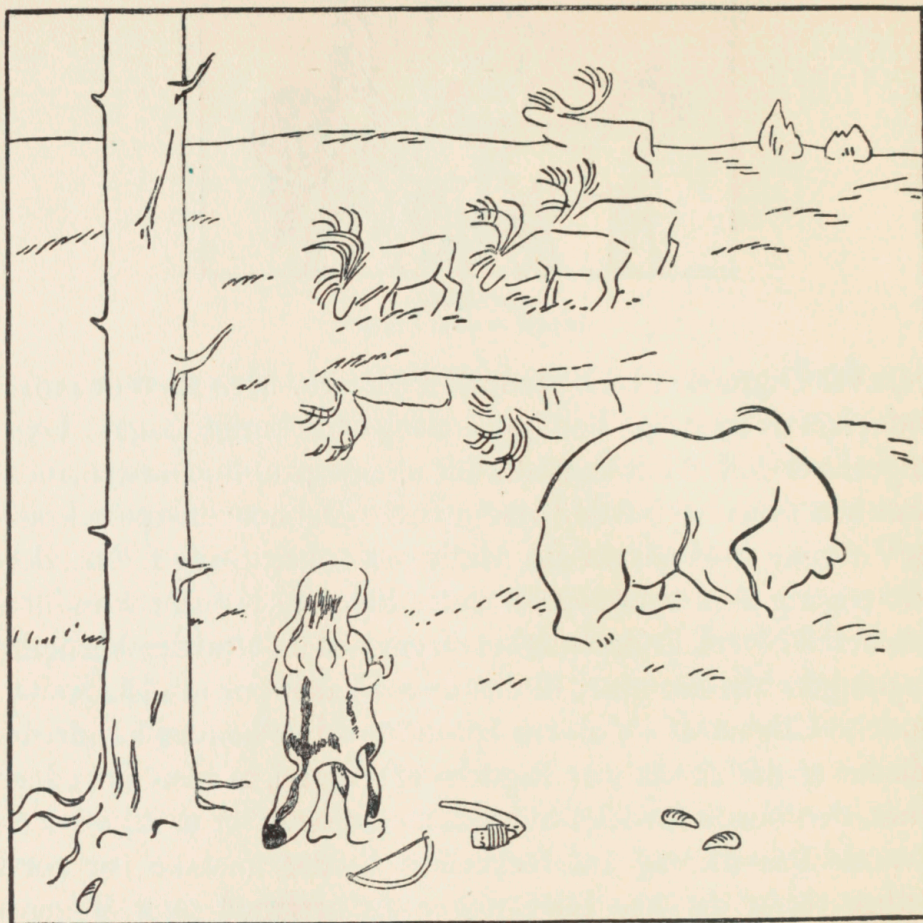
En afgjort Modsætning til disse to nys nævnte Kunstnere er *Ernst Hansen*, først og fremmest fordi han søger Stoffet til sine Billeder i ganske andre Kilder. Den første Illustration af ham var en ret ubetydelig Landskabstegning i en Julebog fra den første Krigsvinter »Jul ved Grænsen«, hvis flittigste Illustrator

Axel Nygaard.

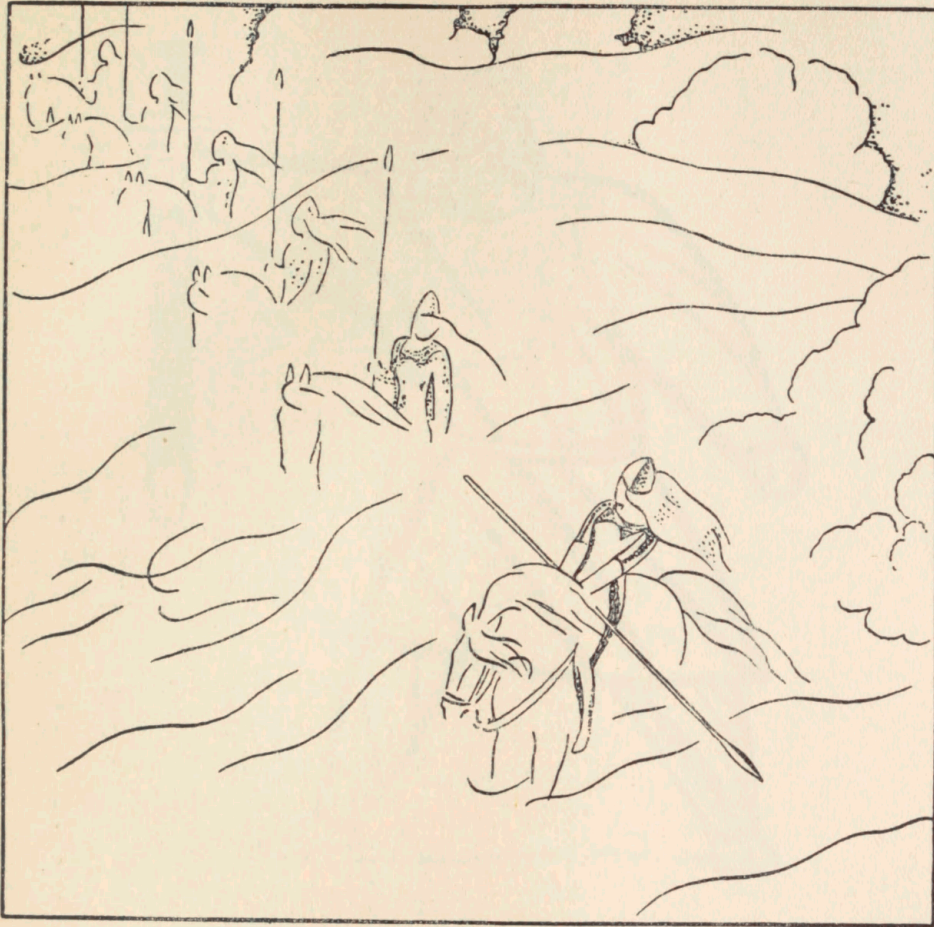
Fra Josef Petersen: Euryale.

ellers var Digteren H. H. Seedorff Pedersen. Men allerede i 1918 finder han sit egentlige Felt i »Gunlaug Ormstunges Saga«. Tegningerne er endnu lidt kantede, lidt ubehjælpssomme næsten, men hvad han forinden havde forsøgt som Grafiker: at opnaa kraftig Virkning med ganske faa Midler, en enkelt Streg f. Eks., der ikke engang altid behøvede at slutte Figurens Kontur, kommer ham her til Nytte. Endnu stærkere fremtræder dette i den Mængde Tegninger, han har gjort til den af Selskabet for grafisk Kunst omdelte Udgave af »Vølvens Spaadom«. I de henved hundrede Billeder er der en saa stor Rigdom af Fantasi, at man er ved at synes, den burde fordeles over større Felter. Det er ikke svært at finde Paavirkning fra forskellige Steder, maaske for forskellige til, at der kan blive nogen Ensartethed over Bogens Stil; snart mindes man den mest primitive Kunst, snart forstaar man, at der ligger øvede Grafikers Erfaring om Benyttelsen af sort og hvidt bagved, men Ilden skal jo ikke hver Dag opfindes paany. Hovedvægten er lagt paa at give det væsentlige i det storladne Digt billedlig Form og at give det med saa simple Midler som muligt. De første Gange, man stilles overfor hans

Ernst Hansen.
Efter Vølvens Spaadom.

Tegninger, forbløffes man, saa vant er man til Frølichs Fortolkning af Eddaens Guder og Mennesker; men maaske har Alb. Repholtz Ret i, at Ernst Hansens Billeder staar sikrere paa nor-

Ernst Hansen.
Efter Vølvens Spaadom.

disk Grund end Frølichs, hvis klassisk græske Oprindelse ikke kan bestrides. I »Ingjaldskvadet«, udgivet af Foreningen Hjulet 1926, har denne Stræben efter at ramme Digtets Kærne faaet

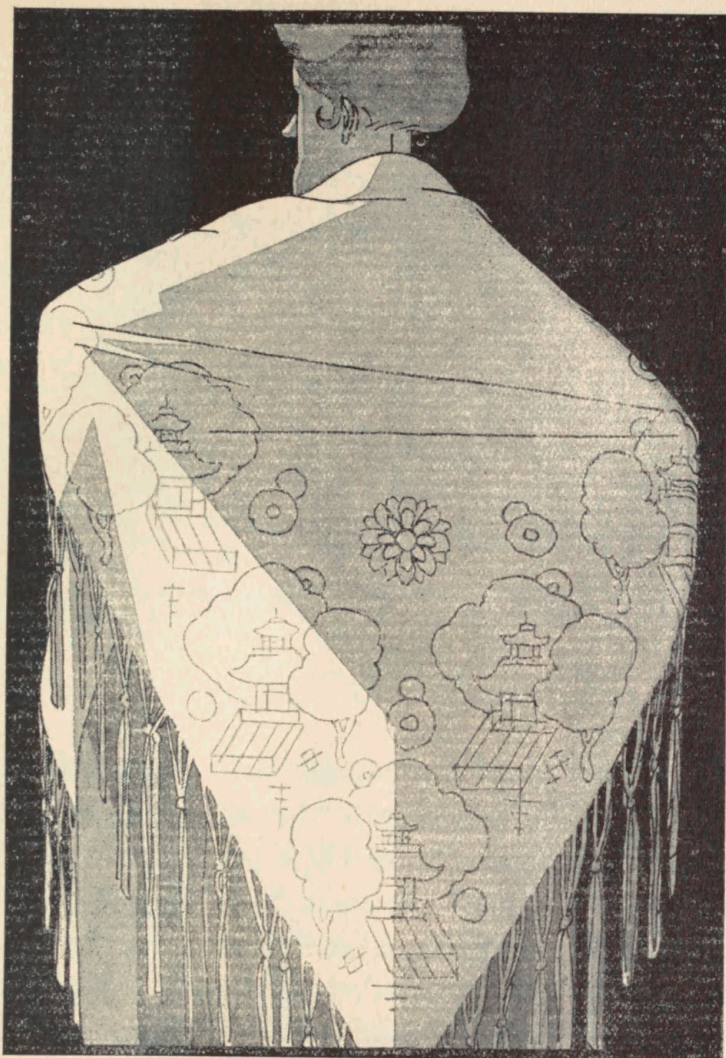
Ernst Hansen.
Fra Ingjaldskvadet.

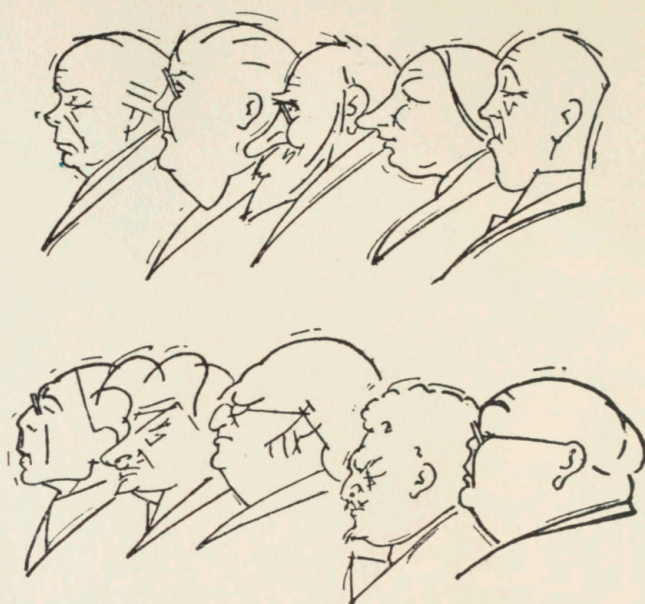
Ernst Hansen.
Fra Ingjaldskvadet.

et endnu bestemtere Udtryk. Han har givet sine Tegninger af Handlingens faa Figurer en mere ensartet Stil og en endnu højere Grad af Forenkling. Med en meget bred Pen, der understreger den Kraftudfoldelse, han vil lægge i Skikkelserne—man bemærke Forskellen i Stregtykkelsen i Stærkodder og Ingjalds Dronning—er den enkle Kontur trukket op. Der bliver herved kun Raad til den allerelementæreste Karakterisering; men Kraften og Hårmen hos den gamle Stærkodder, det indsmigrende hos Dronningen og den endelig opblussende Vrede og Hævnlyst hos Ingjald faar Udtryk, som harmonerer godt med Kvadets ordknappe Barskhed. Ogsaa ham har Martins Forlag benyttet til »Dansk Bogsamling«; men de Tegninger, han har gjort til »Danske Folkeviser«, staar hverken paa Højde med de andre Binds Billeder eller med Ernst Hansens egen øvrige Produktion. De er gennemgaaende slemt teateragtige, selvom der hist og her findes enkelte smukke eller fantasifulde Ting iblandt.

Sven Brasch er bedst kendt som Plakattegner eller som Karikaturtegner fra Vittighedsbladene og Julehefternes Spalter. Som saadan optræder han ogsaa i de Friser, han har tegnet til Svend Leopolds »60 Talenter« (1918) med Portrætter af kendte Danske, og hans lette Karakteriseringsevne, hvor det karikerede sjældent overdrives, fornægter sig heller ikke her. I det sidste Aar er han begyndt at tegne til en Del af Chr. Erichsens Drengbøger, og det er gjort baade bedre i kunstnerisk Henseende og med betydelig mere Humør, end der ellers udfoldes ved saadanne Bøgers Illustrering. Kunde det blive almindeligt, at ogsaa dette Felt af Boghaandværket, der hidtil har været sørgeligt for-

Sven Brasch.
Fra E. Juel: Prins Sing.

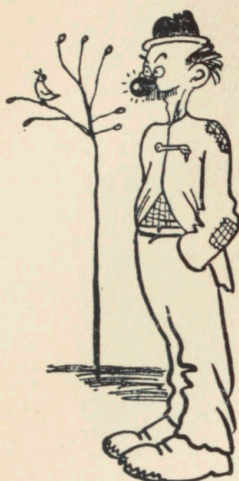

Sven Brasch.

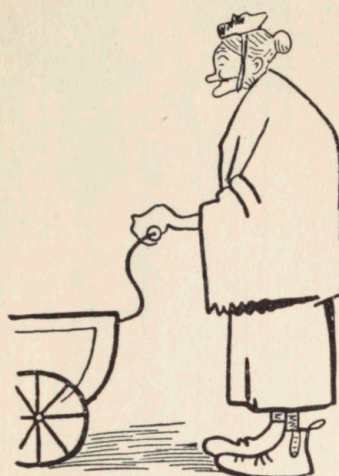
Fra Svend Leopold: 60 Talenter.

sømt, blev sat i bedre kunstnerisk Form, vilde ikke lidt være vundet; her er et Publikum i Vorden at vinde. *Jensenius*, hvis Navn ogsaa er godt kendt fra Dagbladenes og Vittighedsbladens Spalter, har foruden til en Aalborg-Bog (Brønnum »En Gang Gullasch«), sammen med en Del andre som *Chr. Hoff* og *Sven Ulrich*, tegnet til de af Axel Henriques redigerede Bøger med Smaahistorier, som udkom i en Række af Aar og bar det lovende Navn »Godt Humør«. Navnet kan ogsaa godt gaa paa *Jensenius'* Tegninger, af hvilke mange er virkelig morsomme.

Den største Pudsenmager blandt Danmarks Kunstnere, Manden med den frodigste og barokkeste Fantasi af alle, *Rob. Storm-*

„Søren Tomat staar i
Solskinnet og smiler.“

„Langt nede i Gaden kommer en Barnevogn
foran en lille Kone med Voltaireansigt.“

Rob. Storm-Petersen.

Fra „Proppen i . . .“ og „Hotel Jazz“.

Petersen var ogsaa repræsenteret paa Udstillingen. Man har saa ofte hørt udtale, at han ikke kan tegne, at han aldrig har lært noget, og at han er altfor overdreven; han er saa flittig og saa produktiv, daglig vælter han Paafund ud over os i en saadan Mængde, at man skulde tro, hans Publikum snart var mæt og træt; men hvem kan dog modstaa hans Opfindsomhed og hans Humør, hvor det rigtig udfolder sig? Han er naturligvis mere maadeholden, hvor der skal tegnes til Bøger; men det vilde vel nok have forbløffet den brave Englænder Jerome K. Jerome at se hans Illustrationer til de berømte »Tre Mænd i en Baad«! Bedst er han dog i Illustrationerne til sine egne Fortællinger, der gen-

„Det drypper let fra gulne Blade, si'er Herman Bang . . .“

Rob. Storm-Petersen.
Fra „13 Øre“.

nem en Aarrække er udkommet hos Gyldendal og Pio, og bedst, hvor han ikke bliver for løbsk. Bøger fordrer nu engang noget andet end Aviser og Vittighedsblade. Heller ikke alt taaler at illustreres. Den snart klassiske »floromvundne Mand« vinder ikke ved at blive tegnet. Det rentud barokt-fantastiske gaar af Begrebet »floromvunden«, naar han tegnes af som en Begravelsesgæst, veritabelt indsvøbt i Flor. Men hvem kan staa for

„Frøken Hansen! Frøken — Han-sen! — kom herud — hva’?“

Rob. Storm-Petersen.
Fra „13 Øre“.

Dyrehavsbakkeværten, som skildrer alle de Uheld, der har ramt ham, eller for Bryderen med »Steg paa Gaflen«?

At det er den samme Mand, der har tegnet Omslaget til den af Preben Bille Brahe besørgede synoptiske Udgave af Jesu Evangelier, synes ubegribeligt, men burde opfordre en Forlægger til engang at byde ham en Opgave udenfor den af ham selv herhjemme skabte Genre.

Mange af de nævnte Kunstnere har naturligvis ydet større Kunst end i deres her medtagne Illustrationer, mange bliver uretfærdig let omtalte, fordi deres Virksomhed, selv som Tegnere, ligger paa andre Felter end Bogens, og selv for mange af de mest produktive Illustrators Vedkommende har Billedstoffet ikke kunnet vælges paa den for dem gunstigste Maade. Det sidste er det værste, for det er gennem deres egne Billeder, at en virkelig Bedømmelse kan faa Betydning. Af denne Grund er der de fleste Steder givet Betegnelse paa Værkerne, som forhaabentlig vil lette det for den interesserede at finde frem til Kilderne selv.

Axel Nygaard.
Fra Fredmans Epistler.

